

PAUL FOURNEL NOVELLÁI

Fordította:

Sőrés Anna

A türelem

Adeline nagyanyjának volt egy rögeszméje: nem akarta belátni, hogy az idő mulik. Ugy tett, mintha nem látná, hogy a falu utcáit aszfalt borítja, mintha még nem találták volna fel a farmernadrágot, és mintha a házak még mindig nem volnának fűtve.

Ugy nevelte az unokáját, ahogy őt magát nevelték, így hát biztos volt abban, hogy nem követ el hibát, és hogy a kislány legalább úgy fog felnőni és megöregedni, mint ő, amit egyébként egészen jónak talált.

Adeline iskolába járt, bevásárolt, segített a konyhában, foglalkozott a leckéivel, szerdán a kertben játszott, lencsét és babszemeket ágyazott nedves vattába, tejet öntött a macska tányérkájába, meghívta a barátait a születésnapjára és brióst evett a vasárnap délelőtti nagy mosakodás előtt.

A házban nem volt fürdőszoba. Adeline minden nap a csapnál mosakodott meg gyorsan, a konyhában - itt töltötték a nap legnagyobb részét - és vasárnap volt a "nagy mosakodás".

A nagymama előhozta a kamrából a bádog szobakádat és letette a földre. Rászerezelt a csapra egy gumicsövet

és úgy használta, mint egy zuhanyt, Adeline meztelenül, egyenesen állt és becsukta a szemét a hajmosás alatt, aztán egyedül megmosakodott, mániákus szorgalommal és lelkiismeretességgel. Szerette az illatát a nagy marseillei szappannak, amit két kézzel fogott, hogy a hasát dörzsölje vele, szerette a durva mosdókagyló fölé hajolva nyitni-zárni a csapot, és szerette a kádból kifröccsenő vízcseppeket, amelyek a padlón csillogtak.

Amíg mosakodott, nagyanyja felsorakoztatta tiszta ruháit a pehelydunnára az ágyon. Adeline minden vasárnap teljesen átöltözött, ez volt a szabály. Mire az öregasszony visszajött a konyhába, Adeline már készen volt. Maga köré csavart egy nagy fehér frottirtörülközöt, aminek olyan szaga volt, mint a rétnak, és megszáritkozott.

Hogy meg ne fázzon és be ne piszkolja a lábát, nagyanyja megtörölte a hátát és aztán bevitte a szobába, egészen az ágyelőig, a tükrös szekrény elé.

Október volt és két hete újra elkezdődtek a hideg esők; még váltakoztak hosszú, napos időszakokkal, de Adeline már téli ruháit hordta. Nagyanyja úgy öltöztette, ahogyan őt öltöztették gyerekkorában, s ahogy még most is öltözik.

Adeline előbb belebujt egy nadrágba és egy flanel-trikóba /ez egy meleg alsóruha, amit csak télen hordanak/; erre felvett egy vászon inget, empire fazonu, szögletes kivágással, himzett kantárral. Aztán nagyanyja felemeltette vele a karját és rácsusztatott egy hátulkötös,

rószaszin zsávolý ruhaderekat. "Hogy védje a vesét" - mondta.

Sosem szoritotta meg a kötöket, és Adeline minden nehézség nélkül meg tudta forgatni dereka körül a ruhadarabot. Sohasem volt az az érzése, hogy védve van, de ... az ember nem száll szembe a nagyanyjával.

Adeline iskolatársai nagyon csodálkoztak. Megérintették a hasát és megcsodálták, hogy e kaloda elle- nére is tud bukfencezni.

Legföülre felvette a ruháját, egy egyszerű sörke ruhát, amit elöl egy lágy kis övvel megkötött. Felhuzta a zokniját és a szandálját.

Ezután a nagymama már nyujtotta is a kötényt, amelynek egész héten szolgálnia kell az iskolában és otthon. Adeline szerette a kötényeit, különösen ezt a kockásat, a vaslás ráncaival, két lapos zsebével.

Megnézte magát a tükörben.

- Szép vagy - mondta, mint minden vasárnap, a nagymama. Adeline rámosolygott a tükörképére.

A két nő visszament a konyhába, és egymásra vetette az első feszült tekinteteket.

Ez a szokásos vihar pillanata volt.

A nagymama levette a piszkos kötényt a csap melletti szék támlájáról. Adeline felkiáltott: "Nem." - és a bejárati ajtó felé igyekezett. Kiment, és ahogy csak bírt, végigrohant az utcán. A nagyanyja mögötte futott, kezében a régi köténnyel.

Az öregasszony kezdettől fogva mindig azt akarta, hogy vasárnap vegye még fel a régi kötényt az ujra,

hogy az hétfő reggel az iskolában makulátlan legyen. Adeline gyűlölte ezt és vasárnaponként szeretett szép lenni.

A kislány öklöbe szoritott kézzel rohant el a hentes elé.

Megpróbálta meggyőzni, megmagyarázni neki, hogy ez örütség. Megígérte, hogy vigyáz, nem piszkolja be és nem gyüri össze...

A cukrászda elé ért és tett egy kis kitérőt, hogy elkerülje a kint várakozókat. Thérése, a pajtása intgetett felé. Maga mögött egyre közelebből hallotta az öregasszony lépteit. Nagyanyja mindig így tett a lányával is és nem fog változtatni rajta.

"Az én koromban - volt az egyetlen magyarázat - már tudja az ember, mit csinál."

Adeline elérte a városháza lépcsőjét, felugrott az elsőre, és az öregasszony keze ekkor csapott le a vállára.

Adeline hátrafordult. Nagyanyja vörös volt, mint a főtt rák, lihegett, homlokáról folyt a veriték, szája hatalmasra kinyílt, melle úgy járt, mint egy fujtató. Ereje végén járt.

Szó nélkül odanyujtotta a kislánynak a fekete kötényt. Adeline belebujt, begombolta a piros gombokat és megkötötte magán a harmadik övet is.

Egymás mellett mentek hazafelé.

Adeline a szeme sarkából nézte nagyanyját. Az öregasszony még lihegett, és elő kellett vennie a zsebkezdőjét, hogy megtörölje a homlokát. "Nem is olyan régen

még - gondolta Adeline - sokkal kevésbé volt piros.
Tul kövér." Mosolygott és féllábon ugrált.

Mult vasárnap még a cukrászda előtt elkapta,
jövő héten kihuzza a templomig, és jövőre már ugy öl-
tözhet, ahogy akar.

A tölgy

Jeannette baba a hátsóján üldögélve nézte, amint bátyja, Sébastien lemászik a tölgyről. A kisfiu felmászott a legmagasabb ágra, arra, amelyik pont akkora volt, mint a galambduc, elengedte magát az ürességbe és röptében elkapta a kötelet, ami egy csigán lógott, a csűrre akasztva. Azon aztán lecsuszott a földre.

Hugára még csak rá se pillantva, fáradhatatlanul folytatta körforgását.

Jeannette baba, teljesen elbűvölve, le nem vette róla a szemét.

Hogy utánozza, kis karjaival átölelte a fa törzsét, arcát és lábujjait a kéreghez dörzsölte - és ottmaradt, a földbe gyökerezve.

Hamarosan már semmi sem érdekelte, csak az a csigára akasztott kötél.

Alig kelt fel, megnézte, alig állt fel az asztaltól, sietett az udvarba.

- Légy egy kis türelemmel - tanácsolta az apja,
- nemsokára te is fel tudsz majd mászni.

Jeannette baba semmi szin alatt nem akart engedni, ez volt élete első igazi vágya. Találni akart valami megoldást, azonnal, és azonnal hozzá is fogott.

Mindent tudva anélkül, hogy valaha is tanulta volna, Jeannette baba ismerte a makkok titkát. Kiválasztotta a legnagyobbat, mutatóujját amilyen mélyre csak bírta, bedugta a földbe és elültette a makkot.

Aztán betömte a lyukat és ráült.

Ha nem tud felmászni a tölgy tetejére, hát vele együtt fog megnőni.

Kedvesség, gyengédség, fenyegetés, ütés, semmi sem tántorította el. Elviselte a hideget, az esőt, a januárokat és augusztusokat, túlélte, és a tölgy növekedett.

Tekintetét a csigára szögezte és még csak azt sem érezte, milyen türelmes.

Bátyja még sokáig folytatta mutatványát a földről az ágra, az ágról a kötélre és a kötélről a földre. Mikor elhaladt a huga előtt, szemrebbenés nélkül csak vállat vont. Mindössze ezzel bővítette ki a szertartást.

Ismét eltelt néhány évszak.

Minden ősszel érezte, amint lehullanak alóla a levelek, minden tavasszal érezte combja és fenéke az első rügyek szurkálásait.

Szülei, akik egyszerű, melegszívű emberek voltak, úgy gondolták, hogy ez csak futó szeszély, és elhátározták, hogy meghajlanak makacssága előtt és napjában háromszor táplálják.

Egy villába dugott kenderkötél segítségével Jeannette baba felhuzott egy fonott kosarat, tele élelemmel. A gazdasági levegőtől jó étvágya lett.

Később mégis megelégte a kötélhuzást. A lenről jövő táplálék kérlelhetetlenül a földhöz kötötte, így inkább arra szokott rá, hogy friss levelekkel táplálkozzon és rovarokkal, amelyeket utközben kapott el.

Hónapokig hiába csapkodott kezével a levegőben, de nemcsakára már ügyes lett, sőt addig is eljutott, hogy néhány fogást rögtön a nyelvével és a szájával is meg tudott csinálni. Szinte dőzsölt, mikor beesteledett és felszálltak a felhőnyi szunyograjok.

Jeannette babából röviden Jeannette lett, majd kis Jeanne, aztán "a vén bolond Jeanne", majd "a hülye Jeanne"...

Apja és anyja meghaltak, és a bátyja vette át a farm igazgatását. Jeanne nagyon haragudott rá, amiért már nem mászik fel a fára és nem ereszkedik le a kötélen. Amikor bátyja elhaladt a tölgy alatt, Jeanne szidalmazta:

- Gyáva patkány! A sárba ragadtál, semmirekellő. Azt hitte, hogy repül és most megfeneklik!

És nevetett, szemét az égre emelve.

Megemelkedett helyzete - úgy vélte - kivételes tisztánlátással ruházza fel, és ontotta a bölcsességeket, amelyek úgy pattantak ki belőle, akár az uj rügyek a fákön.

És elérkezett a nap, amikor már egyáltalán nem akarta megérteni a lenti világot. Érezte, hogy azoknak a szemében, akik a vasárnapi mise után mutogatják őt a gyerekeiknek, legszebb tulajdonsága az állhatatosság.

Ettől a naptól kezdve megszűnt benne a kétely, és egy kicsit biztosabban megtámaszkodott odafönn.

Fája növekedett és fenséges, nagy, erős lett, ezrével szórta szét a makkokat és minden évben egy kicsit nagyobb árnyékot adott.

Jeanne megöregedett.

Haja megőszült, fogai inogtak inyében; már nem hirdette az igazságot, mert félt, hogy nem hallják meg. Háta meggörbült, minden zápor és minden hőésés kin és szenvedés volt számára. De elviselte.

Végül eljött az idő, amikor a legmagasabb ág elérte a csiga szintjét.

Jeanne szemében szinte ördögi fény gyult.

Ugrani akart, de moccanni sem birt.

Egy könnycsepp fénylett vöröslő szemhéján.

Harcolt a reumával és az ízületi bajokkal, be-
rozsdásodott, recsegett-ropogott, megmerevedett.

A kin urrá lett örömen, de kitartásán nem. Lábai olyan gyengék voltak, hogy minden maradék erejét karja-
ira összpontosította. Felkapaszkodott két ágra és meg-
himbálta magát.

Erőtlen karjai megszorították a kötelet.

Az elhasznált, fölösleges, inkább hanyagságból,
mint szándékosan kintahyott kötél engedett Jeanne ki-
csike sulya alatt.

Jeannette baba elterült a földön a tölgy lábánál;
a fa egy pillanatra megingott, s néhány szem makkot
szórt a hátára.

Szürke gyermekkor

Madeleine hét éves volt, mikor Mme Wassermann meglepte, miközben egy halott madarat simogatott.

A Saint-Vincent-i uton sietett haza az iskolából, félve egy újabb vihartól, és hirtelen megállt az árokparton. Mme Wassermann már messziről felfedezte és leszállt a biciklijéről.

A kislány bal tenyerében tartotta a galambot és a jobbal simogatta. A holttest szürke fejecskéje hüvelyk- és mutatóujja között lógott.

Madeleine egy tócsába tette az iskolatáskáját és fekete köpenyét nem kimélve leült az átázott árokpartra.

A szél épp elült, és úgy tűnt, a felhők majdnem a falu háttetőire ereszkednek le. Az aszfalt szürkén csillogott. Mme Wassermann megállt az út másik szélén, kezével tartotta a biciklijét, Madeleine pedig lenézett a galambra.

- Tedd le az árokba! - kiáltotta az öreg hölgy.

Madeleine gyűlölte őt. Az iskolában mindenki tudta, hogy egy aljas boszorkány, aki megeszi a gyerekeket és háborukat robbant ki; a férje belebetegedett a boldogtalanságba, a fia pedig még idejében megszökött otthonról.

- Tedd le, mert piszkos!

A kislány felnézett, úgy, mintha meg akarná dermedni az öregasszonyt, becsusztatta a galambot a köpenyébe és elfutott.

A meztelen lábcskák fel-felemelték a köpeny alját, és a kis fekete árnyék eltűnt a park egyik rögtön jobbra forduló sétányán.

- A táskád!

Madeleine nem maradt a kavicsos sétányon, nem akarta, hogy az öreg nő biciklin üldözőbe vegye. Inkább oldalt ment, egy kis döngölt földuton, ami elrejtette a tekintetek elől. Elment a magas, borostyánnal benőtt fal mellett.

Az eső egy negyedórája állt el, és a víz csepegett a fák lombjáról. Ujra feltette a kapucniját, fejét behuzta a vállai közé és lassított.

Az ég olyan borult volt, hogy a lombok alatt szinte éjszakai sötétség lett.

Madeleine elért odáig, ahol az ut belevész a fűbe. Elővette menedékéből a galambot, hogy könnyebben mozoghasson, és széthuzta a cédrus lehajló, nehéz ágait. A nedves fű apró, kerek cseppecskékkel pettyezte fekete lakkcipőjét.

Ráfordult egy másik ösvényre, amely elvezette a kunyhójához.

Ez egy kocsiszin volt, amelyet régebben a kertész használt. A falakról lepattogzott a sötét festék, a repkény benőtte az ablakot, de úgy egészében erősnek látszott, és a bejárati ajtón vadonatu j zár volt, amely úgy csillogott, akár az arany.

Előtte egy ottfelejtett zöld fapad állt. Madeleine leroskadott rá. Levette a kapucniját, megrázta hosszú haját és a halott galambot letette maga mellé.

Behunyta a szemét és felsóhajtott.

Szürke gyermekkorra volt.

Amint a felnőttek halk beszélgetéseiből azóta a mise óta százszor is hallotta, elvesztette a mamáját, de nagyon jól tudta, hogy hiába is keresné.

A nagynéni, aki magához vette a temetés után és nővérével együtt beköltöztette őket nagy házába, gyakran mondogatta: "Nehéz gyerek." "Nehezet" mondott, de "furcsát" gondolt. Mintha nem lepte volna meg egyszer a kertben hanyatt fekvő virágágyban, halottnak tettetve magát.

Madeleine az első naptól kezdve nem bírta elviselni a házat. Nagynénje kijelölt neki egy nagy, kertre nyíló szobát. Madeleine gyűlölte a hatalmas ablakot, amit nem tudott egyedül kinyitni, gyűlölte a márványkandallót, csukott szemmel élt, hogy ne lássa a tapéta csikozását, kicsire összehuzta magát a duplaágyban és a leckéjét csak a konyhaasztalon volt hajlandó megcsinálni. Végeláthatatlanul hosszúra nyultak az éjszakák, mikor nem hallotta nővére lélegzését a szomszédos ágyból, és az éjszakai virrasztás hosszú órái nappalaiból is száműzték a lelkesedést.

A nagynéni aggódott, az orvos diagnosztizált: Madeleine fél.

Hogy kielégítsék vágyát a csendre és szükségét a nyugalomra, nagynénje nekiadta a kis kunyhót a parkban. Új zárat tettek rá, amihez csak Madeleine-nek volt kulcsa. A kislány itt otthon érezte magát. Minden nap, iskola után ide huzódott két órára és itt rendezgette a gyűjteményét.

Fel kellett állnia a padról, hogy köpenye zsebéből elővehesse az aranyozott kulcsot.

A kunyhó ajtajához ment, lábujjhegyre emelkedett és becsusztatta a kulcsot a zárba. Kétszer megfordította és visszament a padhoz. Kinyitotta a kapcsot, ami a köpenyt a nyakán szorosra fogta, leoldotta mályvaszinű sálját és befedte vele orrát és száját. Teljes erőből megszorította és megkötötte a tarkóján.

Végtelen gyengédséggel ismét tenyerébe fogta a galamb holttestét.

- Gyere, szép halott madár - mormolta a kendőn keresztül.

Vett egy nagy levegőt, visszatartotta a lélegzetét és kinyitotta az ajtót.

Amint belépett, lábával becsukta, és a galambot letette az asztalra. Hányingere támadt és reszketés borzongatta a köpenykét. Legyűrte undorát és elvégezte javainak szokásos leltározását. Soha nem ment volna el anélkül a kunyhóból, hogy meg ne nevezné gyűjteménye minden darabját. Volt ott egy csokornyai száraz falevél, elszáradt növény egy repedezett földdel teli cserépben, csupasz ág, kavics, egy kecske koponyája, egy hanglemez és egy könyv, amit még nem olvasott ugyan, de olyan szép a címe: "A halott számár és a lefejezett asszony" - nyárra már elég jól fog tudni olvasni, majd hozzákezd. De gyűjteményének ezt az első részét szinte értéktelennek tartotta azokhoz a gyöngyszemekhez képest, amelyek az asztalon sorakoztak.

Megnézte a kiszáradt, piros halat.

- Halott hal.

Aztán az új jövevényt.

- Halott galamb.

És végül a macskáját.

Egy hatalmas seb volt a fején és az egyik első lába el volt törve. Mellette egy barnafoltos kő feküdt. A holttest már napok óta itt volt és kezdett oszlan. Emiatt a szag miatt tette magára a sálját, mint egy álarcot.

Kitartóan nézte és azt mormolta:

- Halott macska.

Aztán hirtelen felkiáltott, mintha valami vádat akarna megelőzni, egyszerre kiadva a tüdejében visszatartott levegőt:

- Alig lélegzett!

Sarkon fordult, kiment, becsapta az ajtót és vett egy mély lélegzetet. Arca kivörösödött. Egy hirtelen mozdulattal legyűrte nagy gallérját. Mikor már rendesen lélegzett, kétszer ráfordította a zárat, zsebre tette a kulcsot és elindult a ház felé.

A hátsó uton ment és közvetlenül a konyhába lépett be. A szakácsnő rögtön jelentette, hogy nagynénje a rózsaszín szalonban várja. Arc kifejezéséből Madeleine megértette, hogy valami baj van készülöben.

Arra még szakított magának időt, hogy körülmenjen a hosszú asztal körül, ujját a peremén végigfuttatva, aztán anélkül, hogy eszébe jutott volna a köpenyét levetni, belépett a szalonba.

Nagynénje a diványon ült, az állólámpa fényében. Egy képes ujságot lapozgatott.

Mikor meglátta a belépő kislányt, felállt. Aztán lehajolt, hogy felvegye maga mellől az iskolatáskát.

- Madeleine, itt van a táskád. Ugy látszik, az iskolából hazajövet otthagytad egy árookban.

Madeleine közönyösen nézte a táskáját, aztán felnézett a nagynénjére.

- A könyveid és a füzeteid átáztak.

Egyenként kivette és a diványra dobta őket. Használhatatlanok lettek. Madeleine mozdulatlanul nézte.

- Madame Wassermann hozta vissza.

A nagynéni undorodva ejtette a táskát a szőnyegre.

- Lemész a faluba és megköszönöd neki.

Madeleine le sem sütötte a szemét, csak nemet intett a fejével.

- Vette a fáradságot és felbiciklizett ide, meg kell köszönnöd neki.

Madeleine ismét megrázta a fejét.

A nagynéni egy percre elhallgatott, hátha megváltoztatja a véleményét. Nem változtatta meg.

Madeleine lesütötte a szemét, hogy megnézhesse a vastag szőnyegbe süppedt cipője orrát, aztán nagyon gyorsan felpillantott.

A nagynéni haragosan felkiáltott:

- Elmész, vagy megbüntetlek.

Madeleine hevesen rázta a fejét, hosszú fekete haja az arcát csapkodta. Olyan indulat volt a mozdulatában, hogy a néni megenyhült.

- Augustine elkísér.

Madeleine szinte megrészegült saját mozgásától.

A nagynéni a fejére tette a kezét, hogy megállítsa.

- Inkább a nővéreddei mennél?

Madeleine összeszorította az állkapcsát, összeráncolta a szemét, tekintetét a nagynénjébe mélyesztette és nem válaszolt. Egy hosszú pillanatig csendben küzdöttek, és a néni engedett elsőnek. Csak annyit kérdezett:

- Miért?

Madeleine alig észrevehetően ujrakezdte a fejrázást.

A nagynéni magán kívül volt és elhatározta, hogy példát statuál, megfordult és kinyújtotta a kezét.

- A kulcsot.

Madeleine torkában gombóc volt, könnyek szöktek a szeme sarkába, de nem gurultak lejjebb. Széthajtotta a köpenye elejét, kivette zsebéből a kulcsot és oda nyújtotta.

A néni a szoba félhomályában csak az aranyozott kulcs visszfényt és a fekete szemek dupla szikráit látta.

Gyorsan, mintha csak szégyellné magát, elvette a kulcsot és eltüntette.

Egy könnyecsepp remegett Madeleine arcán. Nem szípozott, nem törölte le. Rövid ideig még csendben állt, aztán megfordult és elindult a szobája felé. Nem gyújtott villanyt a folyosón.

Miközben a lépcsőn baktatott, elhatározta, hogy ezentul igazán szomorú lesz, és mindig karikás lesz a szeme.